

III. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

УДК 334.722.8.339.9.009.12

О. А. Швиданенко, канд. екон. наук, докторант
кафедри міжнародної економіки

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Дане дослідження визначає базові орієнтири розвитку національного корпоративного сектора в умовах глобалізації. Розглянуто основні характеристики та особливості взаємодії національних корпорацій як учасників глобальної конкуренції. Розкрито наслідки та основні якісні зрушення, притаманні розвитку глобальної конкуренції, і зміну конфігурації конкурентних відносин між національним корпоративним сектором та провідними світовими ТНК. На основі проведеного аналізу обґрунтовані шляхи реалізації конкурентних переваг вітчизняних корпорацій в умовах формування цілісного світового економіко-інформаційного бізнес-середовища.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: глобальна конкуренція, інтеграційні процеси, національні корпорації, транснаціональні корпорації, конкурентні переваги, конкурентоспроможність національної економіки.

Нові, інтегровані на глобальному рівні, міжнародні економічні відносини все більшою мірою впливають на масштаби, темпи і пропорції як національного, так і глобального виробництва, забезпечують формування основних напрямів розвитку світового господарства та взаємодію країн світу у ХХІ столітті.

У той же самий час сучасний глобальний економічний розвиток характеризується поєднанням двох суперечливих тенденцій: підпорядкування світової економіки інтересам міжнародних фінансово-економічних організацій (МФЕО) та транснаціонального капіталу, з одного боку, і конкуренції національних економічних систем та їх суб'єктів — з іншого.

Розвиток даних процесів об'єктивно обумовлює необхідність наукового розв'язання нових економічних завдань, серед яких особливе місце належить проблемам формування і трансформації конкурентоспроможного національного корпоративного сектору, його взаємодії з транснаціональними корпораціями (ТНК) в но-

вих глобальних конкурентних умовах. Особливо важливим є дослідження цих відносин для країн, що розвиваються, національні виробники яких опиняються під значним конкурентним тиском з боку іноземних корпорацій. І хоча ці питання знаходяться у полі зору іноземних науковців, таких як Неклесс А., Кастельс М., Хайек Ф., Ейморі Б., Портер М., Гаврілішин Б., Сміслов Д., Казаков Н., але вони стосуються, в основному, впливу діяльності провідних ТНК на розвиток світової економіки та засобів їх підтримки країнами з високим рівнем розвитку. Щодо економічного співробітництва корпоративного сектора «молодих» країн з ринковою економікою з провідними ТНК в умовах трансформації конкурентних відносин і самого бізнес — середовища, методів підтримки їх світової експансії і реалізації конкурентних переваг, то на сьогодні більшою мірою розкриті його традиційні форми, які переважно пов'язані із зовнішньою торгівлею.

У цьому зв'язку необхідно зупинитися більш детально на окремих фундаментальних питаннях, пов'язаних із визначенням шляхів реалізації конкурентних переваг національних корпорацій в умовах глобальної конкуренції та загроз для їх розвитку, які пов'язані з експансією ТНК.

Хоча окремі з даних проблем активно досліджуються такими вченими, як Панарін А., Сорос Дж., Емельянов С., Лук'яненко Д., Пахомов Ю., Поручник А., Савельєв Є., Соколенко С., Філіпенко А., Циганкова Т., та інші, але окремі аспекти не отримали до тепер однозначного трактування.

Разом з тим практичний зріз цієї проблеми має першочергове значення для економіки України, особливо при формуванні політики забезпечення конкурентоспроможності національного господарства у світовому економічному просторі.

Глобальні процеси переділу світового ринку торкаються різних галузей, де домінують сучасні ТНК. Щоб взаємодіяти з ТНК як в Україні, так і на світових ринках, потрібно створювати власний, національний корпоративний сектор, як це зробили раніше Китай, Росія, Індія, Індонезія, Мексика, Венесуела і ін. Досвід цих держав свідчить, що національний капітал здатен витримувати конкуренцію з провідними ТНК світу тільки у випадку, якщо він сам структурується в могутні фінансово-промислові утворення, адекватні міжнародним аналогам.

Разом з тим, досвід показує, що створити корпорації повного замкнутого циклу, які займалися б видобутком сировини, її переробкою, виготовленням продукції й її реалізацією, Україна може лише в окремих галузях, на що потрібен значний час.

На жаль, у період економічних перетворень 1990—1995 рр. відбувалося фактичне руйнування національного корпоративного сектора та його промислового потенціалу. Так, за 1990—1995 рр. падіння обсягів промислового виробництва склало майже 48 %, товарів народного споживання — майже 55 %, а обсяги капіталовкладень зменшилися майже на 62 %. Поряд із кризовим станом, в якому опинилось промислове господарство, відбувався процес структурної деформації: різко скоротилася частка машинобудування (з 30,5 % до 16,0 %), легкої — (з 10,8 % до 2,8 %) та харчової — (з 18,6 % до 15,1 %) промисловості [1, 6, 8].

Таким чином, у національному корпоративному секторі набрали силу процеси деіндустріалізації, а потужні корпорації, що мали б стати «локомотивами прориву» в постіндустріальну економіку, практично припинили свій розвиток.

Причиною колапсу національної корпоративної системи у промисловій сфері в даний період, за думкою таких вітчизняних вчених, як Алімов О., Лук'яненко Д., Поручник А., Панченко Є., крім погіршення зовнішньоекономічної кон'юнктури та посилення конкуренції на світових ринках, стала помилкова державна політика, яка в більшості аспектів не враховувала особливості змін економічного та інституціонального характеру, що відбувалися у світовому господарстві, зокрема: трансформація ролі міжнародних фінансово-економічних організацій; посилення процесів транснаціоналізації та ролі ТНК у світовому економічному розвитку, виникнення феномену глобальної конкуренції;

При цьому єдиний економічний простір, що виникає у процесі інтеграції та глобалізації, не просто змінює масштаби конкуренції компаній, він змінює самі умови цієї конкуренції і характеризується рядом особливостей.

Перше, інтенсифікація та трансформація комунікаційних процесів, створення мережевих структур призвела до підвищення впливу недержавних (неекономічних) учасників світової конкуренції.

Друге, розширення спектру суб'єктів конкурентних відносин, які існують у різних соціально-економічних площинах, переслідують різноманітні цілі і діють неоднорідними методами.

Третє, трансформацією ринкових правил гри конкуруючих сторін у глобальному просторі де ланцюг пріоритетних факторів успіху еволюціонував за наступною схемою «виробництво-збут-риннок-конкурентні переваги-вплив конкурентних факторів зовнішнього середовища-глобалізація конкуренції-глобальна конкуренція».

Четверте, перехід конкуренції на міжцивілізаційний та міжконтинентальний рівень. За твердженнями таких видатних вчених, як Белл Д., Валлерстайн І., Гіденс Е., Тофлер О., Делягин М. Г., Пахомов Ю. М., Кримський С. Б. у сучасному глобальному світі конкуренція між цивілізаціями стає настільки домінуючим чинником світового розвитку, яким на початку розвитку глобалізації була конкуренція між двома суспільно-політичними системами [2, 4, 9].

Також за думками провідних вітчизняних вчених С. Соколенка, А. Філіпенка, Д. Лук'яненка, А. Поручника, у сучасних процесах розвитку конкурентних відносин спостерігається, гармонізація інтересів і потреб учасників ринкових відносин вже на континентальному рівні [1, 8]. Тобто формування сучасних високоінтегрованих континентальних економічних інститутів носить характер новітньої самоорганізаційної перебудови (модернізації) центрів континентального типу, метою якої є трансформація системи мобілізації (накопичення) ресурсів¹ для успішного ведення конкурентної боротьби.

П'яте, використання нового інструментарію реалізації конкурентних відносин, до якого відносяться технологічна і курсова політика та процеси інтеграції.

Таким чином, можна стверджувати, що глобальна конкуренція як феномен формує сучасну модель розвитку світової економіки, яка в кінцевому рахунку визначає роль і результати участі кожного суб'єкта.

Подальше загострення конкуренції у глобальному масштабі обумовлює нові тенденції функціонування різнорівневих суб'єктів у макросередовищі. Мова йде, насамперед, про розподіл, у рамках процесу переходу від глобалізації до регіоналізації, інтегрованого макропростору — на систему регіональних ринків, де основними учасниками будуть виступати ТНК, які мають досвід освоєння ринків «старого» та «нового» світу; розуміння та можливості реалізації своїх конкурентних переваг на зовнішніх ринках.

Також слід відмітити що країни, що розвиваються, практично позбавлені внутрішніх джерел інвестування і цілком залежать від транснаціонального капіталу, який і визначає «компрадорський» характер їхніх національних еліт. Протиріччя між інтересами транснаціонального і національного капіталу вирішується шля-

¹ Система мобілізації ресурсів, трактується як система державних владно-політичних інститутів, що забезпечують контроль за напрямом основних ресурсних потоків спрямованих на досягнення мети, пов'язаної із успішним розвитком певної політико-економічної системи.

хом втягування останнього в обслуговування ТНК у периферійних сферах світової економіки [3, 6, 8].

При цьому лобіювання інтересів і успішний розвиток ТНК забезпечується за підтримки таких організацій, як МВФ, Світовий Банк, ЄБРР. Так як міжнародні організації і великий транснаціональний капітал мають одну мету — прагнення до тотального контролю над світовим ринком в цілому. Вони намагаються стерти економічні, культурні і політичні кордони між країнами, підкорити своїм інтересам конкурентні переваги кожної з них, сформувати власну інформаційну, правову і навіть силову інфраструктуру. В даному контексті такі вчені, як Барнет В., Маккендрик Д., Панарін А., Глазьев С., стверджують, що свій шлях «вперед» ТНК забезпечують за рахунок впливу на національні господарства через міжнародні фінансово-економічні організації [1, 5, 7].

Тим часом, з огляду на вже утворений і стрімко зростаючий розрив у конкурентоспроможності підприємств розвинутих держав і транснаціональних корпорацій, з одного боку, та іншого світу, — з другого боку, більшість країн, що розвиваються, не в змозі підвищити ефективність господарювання своїх підприємств без використання відповідних регулюючих важелів. При цьому часто простежується ситуація, коли «колонізуючи» національні ринки і місцеві ресурси, ТНК руйнують механізми, що примушували ринки працювати в інтересах місцевого населення й у згоді з його історично сформованими традиціями [4, 5]. У результаті місце національно орієнтованих ринків займає глобальний ринок, споживачами якого є люди з однаковими потребами і смаками. Не випадково теоретик антиглобалізму Д. Кортен називав ТНК «імперіями нового корпоративного колоніалізму».

Таким чином, ми приходимо до висновку щодо необхідності зміцнення національного корпоративного сектору через створення українських ТНК. Це дозволить певною мірою захистити національні економічні інтереси, сприятиме подальшому розвитку українських господарських структур, інтернаціоналізації їх виробництва і капіталу, інтеграції України в світову економіку, її участі в глобальних трансформаційних процесах.

Хоча деякі кроки в цьому напрямі вже були зроблені, але за висновками повідних вітчизняних вчених економістів і бізнесменів, це тільки початок формування конкурентоспроможного (глобально) корпоративного сектору в Україні. Його розвиток, як свідчить досвід багатьох країн світу, таких, як Японія, Південна Корея, країни ЄС, потребує державної підтримки як у правовій сфері (у тому числі захисту національного ринку) так

і в сфері стимулювання налагодження коопераційних зв'язків [3, 8].

Як підкреслює професор С. Соколенко, перефразовуючи формулювання глобальних конкурентних переваг фірм, наведене Портером, державі необхідно створити в першу чергу умови для формування та реалізації конкурентного потенціалу¹ власних виробників задля їх виходу на зовнішні ринки та мінімізації загроз з боку західних ТНК [8].

На сьогодні певних успіхів у плані транснаціоналізації бізнесу добилися такі національні корпорації і банки, як: «Систем Кепітал Менеджмент»²; «Індустріальний союз Донбасу» (ІСД)³; «Укрнафта», ЗАТ «Укртатнафта» і НПК «Галичина»⁴; Приватбанк і Укрсиббанк⁵.

У сфері авіабудування реалізувати власні конкурентні переваги, як потенційні учасники ТНК, можуть Харківський авіазавод і завод «ФЕД», енергоуstatкування — ВАТ «Турбоатом» і об'єднання «Електротяжмаш», електроніки — Харківський електроапаратний завод, ПО «Моноліт», Харківський релейний завод і ін.

Проте, у світлі посилення конкурентного впливу іноземних компаній розвитку корпоративного сектору процес створення ТНК у рамках більшості вказаних суб'єктів швидше за все можна вважати припиненим. Разом з тим, створення українських ТНК може бути значно прискорено і розширено в галузевому спектрі у разі залучення іноземних партнерів. Природно, що цьому сприяють сучасні глобальні перетворення світового господарства, які проходять у контексті інтеграції, інтернаціоналізації та інтелектуалізації світової економічної системи.

¹ «Уміння максимально ефективно (з вартісної точки зору) розмістити в часі (певна стадія життєвого циклу продукції і виробництва) і просторі (певна країна застосування капіталу) відтворювані чинники господарської діяльності, користуючись перевагами, що обумовлюються їх мобільністю».

² Що зосередила контроль над такими гігантами, як «Азовсталь», Енакієвській металургійний завод, Авдєєвській коксохімзавод, володіючи крупними пакетами акцій Керченського меткомбіната, Харцизького трубного заводу, об'єднання «Запорожжкокс».

³ Де основна увага надається побудові вертикально інтегрованих холдингів по ланцюжку «вугілля — кокс — метал». При цьому ІСД створює ТНК не усіченого (без закордонної інфраструктури), а повного профілю, для чого компанія активно виходить на зарубіжні ринки, привертає нових партнерів, спільно з іноземними фірмами бере участь у створенні консорціумів для просування на зовнішній ринок своєї продукції.

⁴ На базі яких розглядалася можливість створення в енергетичній галузі державної вертикально-інтегрованої компанії «Нафта України», яка мала б в своєму складі 700—800 АЗС і контролювала до 15 % ринку світлих нафтопродуктів країни.

⁵ Які підійшли впритул до створення вітчизняної ТНК — інтегрованої нафтової компанії зі всіма елементами технологічного ланцюжка «добича — переробка — збув».

Разом з тим, становлення українських ТНК та конкурентоспроможного корпоративного сектору, не дивлячись на наявність відповідної правової бази, знаходиться на початковому етапі, тоді як процес формування таких структур, наприклад, в Росії набув значних масштабів, де ряд провідних корпорацій останніми роками за результатами своєї діяльності займає високі позиції в рейтингу 500 найбільших ТНК світу¹.

Однак враховуючи той факт, що використання переваг науково-технічного прогресу та міжнародного розподілу праці і можливостей ініціації трансформаційних зрушень світового господарства реально доступні тільки потужними ТНК, необхідно запровадити реалізацію концепції формування конкурентоспроможного національного корпоративного сектору та відродження його промислового потенціалу України, доцільно здійснити у три етапи.

Перший етап. На першому етапі (період 2007—2010 рр.) має відбутися максимальне використання наявних конкурентних переваг, насамперед — в експорторієнтованих галузях, з використанням коштів, що генеруються експортно-імпортними операціями на технологічне переозброєння промисловості. Метою даних заходів має бути нарощення експорту та максимально ефективного використання експортних надходжень для компенсації витрат на технологічне обладнання та товари критичного імпорту (природний газ, нафта та ін.). Етап характеризуватиметься формуванням реальної державної промислової політики, зокрема — у сфері запровадження дієвої системи державної підтримки підприємства та (прямого та непрямого субсидування, розширення спектру податкових стимуляторів інвестиційного та інноваційного розвитку) інтенсивного розвитку окремих галузей і підприємств (приватних і державних), розробкою та впровадженням дієвого механізму міжгалузевого перерозподілу інвестиційних ресурсів, розбудовою промислової інфраструктури та розбудові мережі технологічних кластерів.

Відбуватиметься формування інституційної основи реалізації промислової політики як на регіональному, так і на державному рівні: відповідних державних і громадських інституцій, регіональних інвестиційно-інноваційних фондів та удосконалення соціально-організаційної структури виробництва.

¹ В даний час для великих вітчизняних господарських структур (до початку 2003 р. в Україні налічувалося близько 36 тис. корпоративних акціонерних об'єднань) найпривабливішим варіантом створення міжнаціональних корпорацій може бути їх об'єднання з російськими галузевими партнерами [Самофалов Создание].

Необхідна реалізація програми поступової інтеграції національного корпоративного сектору у систему глобального управління в трикутнику «ТНК –держави — міжнародні організації». Означений «трикутник» являє собою рівновеликі сили, які, у випадку відсутності взаємовигідної співпраці, здатні суттєво зашкодити одна одній, а значить і світоцілісності в цілому.

Протягом першого етапу слід очікувати формування низки національних корпорацій (з повним циклом виробництва), що будуть представляти промислову еліту української економіки як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках; відновлення довіри до державної економічної політики для формування сприятливого підприємницького та інвестиційного клімату¹.

Другий етап. Протягом другого етапу (період 2011—2013 рр.) мають бути забезпечені умови для спрямування фінансових ресурсів у структурну перебудову галузей, в яких Україна має конкурентні переваги (переважно — галузі з високим рівнем доданої вартості: енергетики, машинобудування, приладобудування та інші).

На другому етапі слід очікувати активну інтеграцію вітчизняного виробництва у світогосподарську і, насамперед, європейську систему виробничої кооперації на нових інноваційно-технологічних та інформаційних засадах. Це може відбуватися на основі підтримки, стимулювання та реалізація стратегії «дієвої взаємодії» через формування альянсів між національними та іноземними корпораціями для підвищення ефективності національного виробництва, створенні всесвітніх мереж міжфірмової співпраці, в яких виробництво стає не таким централізованим, а гнучким і модульним, а влада, фінанси і контроль, як і раніше, залишаються в руках корпорації.

На підставі зростання обсягів бюджетних надходжень необхідна реалізація програми державного інвестування в реалізацію інфраструктурних та пілотних інноваційних проектів для переходу країни до «конкурентоспроможного «технологічного укладу» у базових галузях економіки. При цьому доцільно запровадити у національний корпоративний сектор концепції соціальної відповідальності — як основи новітньої стратегії національних ТНК. Також передбачається розширення і модернізація транспортної інфраструктури для реалізації транзитних функцій в напрямку «Схід — Захід», «Північ — Південь», з використанням трубопроводного, автомобільного, залізничного, морського та повітряного транспорту.

¹ В першу чергу це відноситься для стимулювання розвитку національних виробників.

Очікується активізація процесів самоорганізації виробничої та збутової сфери, формування спільних міжнародних мережених структур, утворення розгалужених систем виробничої кооперації.

Третій етап. Третій етап (період 2014—2016 рр.) буде присвячений посиленню секторальної галузевої інтеграції першочергово в енергетичній, транспортно-комунікаційній, інформаційній і технологічній сферах.

Мають бути забезпечена консолідація всіх національно-відповідальних суспільних сил, здатних підтримати динамічний розвиток національної економіки, визначені «центри зростання» корпоративного сектору на підґрунті тривалого послідовного розвитку інвестиційних та інноваційних процесів.

До завдань держави, для забезпечення національної конкурентоспроможності на третьому етапі, слід віднести формування системних основ інституціонального середовища, за якими перманентно мають знижуватися господарські і політичні ризики та формування попиту на продукцію високотехнологічних секторів.

Необхідним вбачається формування впливових промислово-фінансових груп із загальними інтересами щодо концепції забезпечення конкурентоспроможності національної конкурентоспроможності та переходу національного економічного комплексу України до постіндустріальної «економіки знань».

Головними результатами реалізації третього етапу мають стати: розбудова високоефективної конкурентоспроможної вітчизняної промисловості і економіки в цілому; формування взаємозалежної системи ринків: товарів і послуг, капіталів і робочої сили, грошового, кредитного, фондового, валютного, у тому числі ринку житла, технологій, землі тощо, які забезпечать безповоротність ринкової трансформації економіки України; активна інтеграція вітчизняного виробництва у глобальну систему виробничої кооперації на інноваційно-технологічних та інформаційних засадах, які відповідають стадії постіндустріального розвитку.

Висновки та перспективи подальшого досліджень

Транснаціональні корпорації в усе більшому ступені стають визначальним фактором для рішення долі тієї або іншої країни у міжнародній системі економічних зв'язків та виконати функцію міжнародного регулятора виробництва та розподілу продукції і навіть сприяють економічній інтеграції у світі.

Сучасні держави не можуть повністю протидіяти ТНК, і світова економіка практично втратила ті позитивні аспекти, які пов'язані з діяльністю великих корпорацій. На сьогодні існує ситуація, коли держави вимушені поступово, спочатку економічно,

а потім і політично, розділяти владу з наддержавними інститутами транснаціонального капіталу, що об'єктивно відбивають тенденцію інтернаціоналізації економіки. При цьому вплив держав зменшується, і влада все більше переходить до рук транснаціонального капіталу та підконтрольних йому МФЕО.

Таким чином, формування економічної моделі кожної країни здійснюється у напруженій боротьбі за контроль над інститутами державної влади між представниками транснаціонального і національного капіталу та національною елітою. У них різні (часто протилежні) інтереси і цінності, різні інструменти впливу на економіку.

Результати дослідження свідчать про посилення впливу ТНК на рівень конкуренції на внутрішніх ринках країн та на перерозподіл світового економічного простору. Закономірність цих процесів обумовлює необхідність створення в Україні потужних промислово-фінансових об'єднань, які спроможні взаємодіяти з крупними ТНК у динамічному конкурентному середовищі та протистояти негативним наслідкам експансії ТНК.

Сьогодні вже можливо визначити пріоритетні сфери, які мають необхідні передумови створення ТНК. Мова йде про енергетичну, авіаційну, металургійну, добувну промисловість. У зв'язку з цим, у перспективі необхідно поглибити наукові дослідження щодо вирішення ряду проблем: перше, стратегії формування національної активної зовнішньої політики з визначенням системи підтримки корпоративного сектора в Україні; друге, напрямів структурування ряду підприємств з метою перетворення їх у потужні промислово-фінансові об'єднання; третє, вдосконалення правової бази та механізмів захисту інтересів національних компаній на зовнішніх ринках.

Література

1. Глобалізація і безпеку розвитку: Монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін. — К.: КНЕУ, 2001.
2. *Иноземцев В. Л.* Глобализация: иллюзии и реальность. — Свобод. мысль XXI. — 2000. — № 1.
3. *Казаков Н. А.* Транснациональные корпорации и элементы регулирования в мировом экономическом пространстве / Вестн. Моск. Унта. — Экономика. — 2000. — № 2.
4. *Кастельс М.* Информационная эпоха: общество и культура / Пер. с англ. под научн. ред. О. И. Шкаратана. — М., 2000. — С. 109—110, 143—153.

5. Неклесса А. I. ORDO QUADRO — четвертый миропорядок: пришествие постсовременного мира // ПОЛИС. — 2000. — № 6. — С. 6.

6. Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник. — К.: КНЕУ, 2003.

7. Субботин А. К. Границы рынка глобальных компаний: монография / А. К. Субботин. — М.: Эдиториал УРСС, 2004. — 325 с.

8. Соколенко С. I. Глобалізація і економіка України. — К.: Логос, 1999. — 568 с.

9. Цивилизационные модели современности и их исторические корни / Ю. Н. Пахомов, С. Б. Крымский, Ю. В. Павленко и др.; Под ред. Ю. Н. Пахомова — К.: Наук. думка. 2002. — 632 с.

Стаття надійшла до редакції 28.12.2006

УДК: У50.0

Ю. В. Гайдай, аспірантка
кафедри міжнародної економіки
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

МОДИФІКАЦІЯ РОЛІ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ В УМОВАХ ДИНАМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В статті досліджено умови модифікації ролі і основних функцій держави в процесі глобалізації світогосподарської системи. Автором проаналізована участь держави в сучасних процесах глобальної інтеграції, головну увагу зацентровано на об'єктивній необхідності перегляду її основних інституційних та регуляторних компетенцій.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: модифікація функцій держави, національні інтереси, глобалізація світогосподарської системи.

Головною проблемою, навколо якої точаться основні дискусії, це питання впливу нової міжнародної економічної системи, яка формується під впливом процесів глобальної інтеграції, на політичний та економічний суверенітет окремих держав. Подібний вплив виражається у значному скороченні сфери компетенцій національних органів влади при прийнятті рішень економічного, соціально-культурного і політичного характеру.

Актуальність теми обумовлена вимогами часу та викликами, які постали перед державою, як вагомим учасником глобального ринкового простору, в процесі знаходження адекватної своєму потенціалу ніші у новій системі міжнародних економічних відносин.